

HET THEMA 'WEG' IN DE FILATELIE

Bij het woord 'Weg' kun je aan meerdere dingen denken. Je hoort mensen vragen: 'Gaan jullie straks in de Voorjaarsvakantie nog weg?', of van iemand die zonder overleg te werk gaat wordt wel eens gezegd: 'Hij werkt in het wilde weg'.

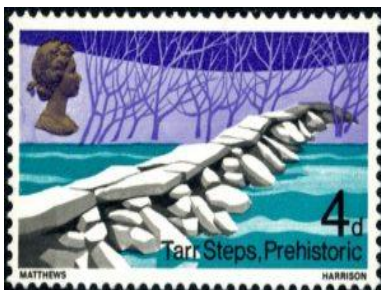
Maar doorgaans wordt het woord 'weg' gebruikt voor het pad waarop we ons bewegen en naar een bepaalde bestemming gaan. Een belangrijk onderwerp bij ons gaan op dit pad betreft de veiligheid. Hoe vaak zeggen ouders niet tegen hun schoolgaande kinderen: 'zul je

onderweg goed uitkijken'? Op een brief met Nederlandse zegel van de jonge koningin Wilhelmina uit 1923 lezen we in de afstempeling de tekst 'ALLEN die den weg begaat of rijdt, ALLEN zorgt voor ieders VEILIGHEID'.

Bij het thema 'weg' gaat het niet allereerst of alleen om veiligheid. Zolang er op aarde mensen leven, hebben zij paden en wegen aangelegd om bij elkaar te komen en om middelen van bestaan met elkaar te delen en verhandelen. Een weg is een onmisbaar middel tot communicatie en handel. Een van de oudste wegen in Italië is de Via Appia, de weg die Rome

verbindt met Brindisi in het zuiden van Italië en al in de vierde eeuw v. Chr. werd aangelegd. Omgeven door vele groene cipressen, pijnbomen en ruïnes voert de Via Appia door prachtige landschappen, zoals de zegel van Italië uit 1966 laat zien.

Wegen moesten vaak aangelegd worden over drassige stukken grond en door waterrijke gebieden. In prehistorische tijden werden grote platte stenen en keien op elkaar gelegd, het begin van een eerste brug. In 1968 heeft de Engelse post een zegel uitgegeven van een Romeinse oeververbinding over het riviertje de Barle in het huidige park Exmoor in Wales.

Het woord 'weg' wordt heel dikwijls symbolisch gebruikt. Om bij onszelf te beginnen, ieder van ons bewandelt een eigen weg door het leven. Vanaf onze geboorte zijn we onderweg. Eerst met hulp van anderen. Later beslissen we zelf hoe onze weg eruit zal zien, welk beroep we willen beoefenen en met wie we door het leven willen gaan. Er komt ook een eind aan onze levensweg, als we ziek worden en niet meer kunnen werken, als we komen te overlijden. In de loop

der jaren heeft Nederland meerdere keren een levenszegel uitgegeven, o.a. in 1997 de 'ooievaar met draagdoek', later vernieuwd in de 'zegel met babyartikelen'; in 1998 verscheen de 'Huwelijkszegel'; in datzelfde jaar was eerder al een speciale zegel voor rouwsituaties in omloop gekomen.

Ook als mensheid en volk apart gaan we een weg, een weg van ups en downs. Heel bijzonder zien we dat in de geschiedenis van het volk Israël. Rond 1600 v. Chr. kwam Jozef, een van de zonen van Jacob, in Egypte terecht. Zijn familie groeide daar uit tot een volk, maar wel als vreemdeling, vier eeuwen lang (Gen. 37 en 39-50). Onder leiding van Mozes kwam verandering tot stand (Ex. 14-15). Mozes leidde het volk naar het Beloofde Land Kanaän. Tijdens hun verblijf in de woestijn moesten de Israëlieten veel leren, vooral in goede verhouding leven met hun Schepper en met elkaar. Op de Berg Sinaï ontvingen ze daartoe als gids de Tien Geboden. In 1974 heeft Nicaragua de 'Mozes van Michelangelo' op een zegel geplaatst.

Het volk van Israël heeft in zijn geschiedenis vele begeleiders en wegwijzers gekend. In de 8^e eeuw v. Chr. was het volk op een ernstige manier afgedwaald van de juiste weg. Er traden profeten op, zoals Jesaja (tussen 750 en 700 v. Chr.), die bij monde van de Heer spraken over verval en ondergang. De woorden van Jesaja klonken somber, maar kondigden ook redding aan: 'Luister, iemand roept: Bereid de Heer een weg in de woestijn, in het dorre land, een rechte baan voor

onze God. Elk dal moet worden opgehoogd, en elke berg en heuvel moet worden afgegraven' (Jes. 40,3-5).

Profeten zijn actief geweest vóór de val van het noordelijke rijk in 721 v. Chr., ruim een eeuw later tijdens de ballingschap van het zuidelijk rijk en in de tijd daarna. Poste Vaticane publiceerde in 1964 op zegels de portretten van een aantal profeten, waaronder Jesaja, geschilderd door Michelangelo (1475-1564) in de Sixtijnse kapel in Rome.

In het Tweede Testament wordt Johannes de Doper door de evangelisten aangeduid als wegbereider van de verwachte Messias. 'Deze toch is het die de profeet Jesaja bedoelde' (Mt. 3,3). De waarschuwingen die Johannes de Doper uitsprak, werden door zijn gehoor in de wind geslagen en zo werd hij 'een roepende in de woestijn'. Consequent heeft hij zijn de taak van wegbereider vervuld, hetgeen hem zijn leven kostte. De tekening van Max Svabinsky (1873-1963) op de zegel uit Tsjechoslowakije van 1973 laat Johannes zien, eenzaam op een bospad, zich afvragend of hij de juiste weg bewandelde.

Het woord 'Weg' werd door Jezus van Nazareth op Zichzelf toegepast: 'Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven' (Joh. 14,6). Deze woorden werden in het Eerste Testament gebruikt als synoniemen voor de Thora, de Joodse wet. 'Gelukkig wie de volmaakte weg gaan en leven naar de wet van de Heer (Ps. 119,1). Jezus is de Weg die gevolgd moeten worden, zodat men niet uitkomt bij de dood (Spr. 14,12). De zegel uit Malawi van 1983 geeft een detail weer van een schildering van Raphael: 'Jezus roept op het meer zijn eerste leerlingen'. De visser Simon erkent in de woorden van Jezus een uitnodiging om een andere weg in te slaan, de levensweg van Jezus achterna.

De levensweg van Jezus hier op aarde is een weg naar binnen. Niet van luxe en uiterlijk vertoon, maar van trouw en dienstbaarheid. Dit aspect zien we duidelijk aan het eind van zijn leven. Als gevolg van zijn prediking over een nieuwe en betere wereld, het 'Rijk Gods', kwam Jezus in botsing met de godsdienstige leiding van de Joodse volk. Hij werd veroor-

deeld en moest een smartelijke lijdensweg (via dolorosa) ondergaan.

België plaatste in 1958 op een zegel een afbeelding van een schilderij van Jeroen Bosch (1450-1516): Jezus draagt zijn kruis. Tussen alle lawaai en gehoon door gaat Jezus op trouwe en geduldige wijze zijn weg.

De lijdensweg van Jezus heeft in de [rooms-katholieke](#) traditie wereldwijd vorm gekregen in de 14 kruiswegstaties, die in ieder r.k. kerkgebouw te vinden zijn. Staties genoemd naar het Latijn [statio](#), halteplaats. Een kruisweg geeft de gelovige gelegenheid stil te staan bij de belangrijkste gebeurtenissen uit het lijdensverhaal van Jezus, vanaf zijn veroordeling door Pilatus tot en met de graflegging. Meditatief kan een gelovige de [Via Dolorosa](#) doorlopen zonder in [Jeruzalem](#) te zijn geweest. In 1970 heeft Paraguay een serie van 7 dubbelzegels gewijd aan de kruisweg van Jezus, waarvan hierbij de twee eerste staties afgebeeld zijn. De laatste jaren is in meerdere kerken aan de kruisweg nog een 15e statie toegevoegd: Jezus verrijst uit de dood. Het positieve slot van de levensweg van Jezus hier op aarde.

zo

Vrij snel nadat de eerste volgelingen in de geest van Jezus gingen leven en over Hem spraken, werden zij 'mensen van de weg' genoemd. In Handelingen 9,2 wordt beschreven dat Saulus op weg ging naar Damascus om 'aanhangers van de weg' gevangen te nemen. Voor zijn volgelingen was Jezus inderdaad de Weg, die hen naar het koninkrijk van God zou voeren. Maar waarschijnlijk klonk in de naam 'aanhangers

van de weg' ook iets van bespotting mee. Een groot deel van de mensen van die dagen vond het dwaas te geloven dat Jezus de 'Zoon van God' was. De vervolger Saulus echter bekeerde zich en werd verkondiger van de leer van Jezus. Op de Griekse zegel uit 1937 staat een afbeelding van Paulus terwijl hij op de Areopagus in Athene zijn getuigenis aflegt over Jezus (Hand. 17,16-34).

Dat christenen 'mensen van de weg' zijn, merk je herhaaldelijk in de verhalen over hun leven en werken. Een daarvan is het verhaal over de apostel Jacobus (de Meerdere). Volgens de overlevering zou hij na de dood van Jezus het evangelie verkondigd hebben in Spanje. Teruggekeerd naar Jeruzalem, werd hij op bevel van Herodes Agrippa gevangen genomen en stierf in 44 de marteldood.

Een legende vertelt, dat zijn lichaam werd overgebracht naar Galicië, in het Noordwesten van Spanje, en daar begraven.

In de 8^e eeuw werd zijn graf gevonden nabij een Romeins grafveld in het huidige Santiago de Compostella. Deze vondst kwam koning Alphonso II goed van pas vanwege de invallen van de Moren, die oprukten naar het noordwesten van Spanje. Hij kon de ontdekking van het graf van Jacobus inzetten als christelijk 'wapenfeit' in zijn strijd tegen de Moorse krijgsheren. Op de plaats van het graf liet hij een kerk bouwen. Al gauw werd deze een bedevaartsoord, aanvankelijk plaatselijk, maar later van internationaal belang. Vanaf de 12^e eeuw nam de pelgrimage naar het graf van Jacobus een hoge vlucht. Op veel plaatsen in Noord Spanje staat het bordje 'Camino', 'Weg' naar ... Compostella!

Een andere legende vertelt over Christoffel. In de

derde eeuw was er in Lycië in Turkije een man, Reprobus, die zijn leven wilde verbeteren. Op advies van een kluizenaar besloot hij mensen onderweg van dienst te zijn en op zijn brede rug over een rivier heen te dragen. Op zekere dag moest hij een klein kind over de rivier heen brengen. Terwijl hij daarmee bezig was werd het kind zwaarder en zwaarder, totdat hij bijna bezweek en dreigde te verdrinken. Toen openbaarde het kind zich als Jezus de Christus en doopte Reprobus in de rivier. Zijn doopnaam werd Christophorus, Christusdrager. De betekenis van de legende is dat ook wij allen moeten proberen op eigen wijze een

christusdrager te zijn. Hoewel de legendarische Christoffel niet meer op de lijst van heiligen staat, doet zijn beeltenis het bij menigeen nog steeds goed, bijzonder bij autobestuurders. Ook in de filatelie komt de afbeelding van Christoffel vaak voor. In 1975 toonde Oostenrijk zijn beeltenis op een zegel.

Henk Groenewegen ofm

Bronnen: Internet: Rome, Via Appia; Oudste verbindingen tot ca. 1800; Britse Bruggen; Jozef zoon van Jacob; Inleiding op Jesaja; Jeremia Trouw; Johannes de Doper, prediker en profeet; Ik ben de Weg; Kruisweg; Mensen van de Weg; Jacobus de Meerdere; Christoffel.

STEMPELS MET BIJBELTEKSTEN deel 2

Matt. 6:10

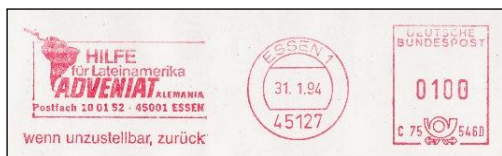
VUL: **adventiat** regnum tuum fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra
 NBV: **laat** uw koninkrijk **komen** en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel

1. Eerste dag stempel (Bonn 1, 17.11.1967) bij Mi.545: Adventiat Hilfe für Latein-Amerika
2. Eerste dag stempel (Bonn 1, 13.11.1986) bij Mi.1302: 25 jaar Bischöfliche Aktion Adventiat
3. Eerste dag stempel (Essen 1, 13.11.1986) 25 jaar Adventiat für die Kirche in Lateinamerika

1. Eerste dag stempel (Berlin 11 november 2007): 50 jaar Adventiat
2. Gelegenheidsstempel (Essen 25.11.02): 30 jaar kerstmarkt ten bate van Adventiat
3. Vlagstempel Adventiat Bischöfliches Werk für Latein-Amerika

Frankeermachinestempel
 Essen 31.1.84
 Hilfe für Lateinamerika
 Adventiat

Frankenmachineste
mpel Essen 13.11.02
Hilfe für
Lateinamerika
Adveniat

1. Vlagstempel met webadres Adveniat, kaart van Zuid-Amerika en tekst Adveniat für die Menschen in Lateinamerika
2. Vlagstempel met webadres Adveniat, kaart van Zuid-Amerika en tekst Partner der Kirche in Lateinamerika

Duitsland Infopost
Adveniat für die Menschen in Lateinamerika

Matt. 6:10

IEP: **venga il tuo regno**, sia fatta la tua volontà come in cielo, così in terra.

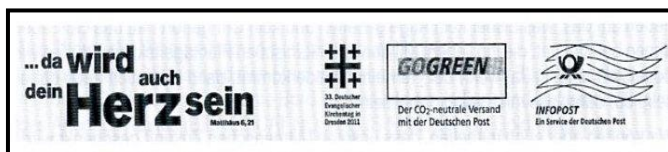
NBV: **laat uw koninkrijk komen** en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.

Italië: 87100 Cosenza 21.05.2016

Zaligverklaring van Francesco Maria Greco, stichter van de Congregatie van de Kleine Werkers van de Heilige Harten.

Matt. 6:21

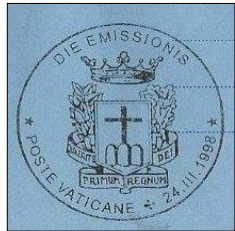

Matt. 6:28

Matt. 6:33

Matt. 8:3

ELB: Denn wo dein Schatz ist, **da wird auch dein Herz sein.**

NBV: Waar je schat is, **daar zal ook je hart zijn.**

Duitsland: Dresden -2-6.2011

Motto van de 33ste Duitse Evangelische Kerkendag

VUL: et de vestimento quid solliciti estis
considerate lilia agri quomodo crescunt non laborant nec nent

NBV: En wat maken jullie je zorgen over kleding?
Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet.

Zweden: Stockholm 23.5.1978

Eerste dag stempel bij de 200ste sterfdag van Linnaeus.(1707-1778)

VUL: **quaerite** autem **primum regnum dei** et iustitiam eius et omnia haec adicientur vobis
NBV: **Zoek** liever **eerst het koninkrijk van God** en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.

Vaticaan: 24.III. 1998

Eerste dag stempel aerogram met Bijbeltekst in banderol.

VUL: et extendens manum tetigit eum Iesus dicens volo mundare

NBV: Jezus strekte zijn hand uit, raakte hem aan en zei: 'Ik wil het, word rein.'

Vaticaan: 12 ottobre 1996

Eerste dag stempel bij Mi.1184-87: Op weg naar het Heilig Jaar 2000

Matt. 8:25

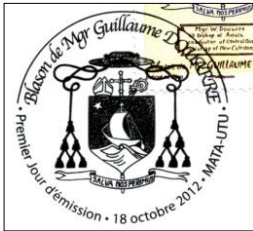

Domine serva nos perimus
VUL: et accesserunt et suscitaverunt eum dicentes
Domine salva nos perimus
NBV: Ze maakten hem wakker en riepen: 'Heer, red ons toch, we vergaan!'

Duitsland: Offenbach am Main, 29.-5.1999

300 jaar Frans Gereformeerde gemeente
Offenbach 1699-1999
Gelegenhedsstempel 41ste Duitse Hugenotendag

Matt. 8:25

VUL: et accesserunt et suscitaverunt eum dicentes
Domine **salva nos perimus**
NBV: Ze maakten hem wakker en riepen: 'Heer, **red ons toch, we vergaan!**'

Wallis & Futuna: 18 octobre 2012

Bisschopswapen van Mgr. W. Douarre, titulair bisschop van Amata, coadjutor van Centraal-Oceanië, apostolisch vicaris van Nieuw-Caledonië

Matt. 8:25

LUT: Und die Jünger traten zu ihm und weckten ihn auf und sprachen: HERR, hilf uns, wir verderben!
NBV: Ze maakten hem wakker en riepen: 'Heer, red ons toch, we vergaan!'

Duitsland: 58636 Iserlohn 29.10.2017

500 jaar Reformatie.
Dit gelegenhedsstempel toont het zegel van de Evangelische kerkgemeente van Iserlohn zoals dat gebruikt werd van 1931 tot 1994. Middenin wordt de kerk gesymboliseerd door een schip

Wordt vervolgd

Harry Manie

DIETRICH BONHOEFFER (*4 februari 1906 - †9 april 1945)

De media vestigen al enkele maanden onze aandacht op het feit dat het in dit jaar 2020, 75 jaar geleden is dat we bevrijd werden; eerst een groot deel van het zuiden in 1944 en na een barre (honger)winter in het westen, de rest van ons land in 1945. De eerste bevrijdingszegel van 1945, de leeuw die de draak overwint, herinnert ons er ook aan.

Er ging in Duitsland veel aan WO II vooraf in de 30-er jaren van de vorige eeuw. Een verloren Wereldoorlog I en het niet meer kunnen betalen van oorlogsschulden bracht Duitsland in een diepe sociale- en economische crisis, met grote werkeloosheid en daardoor diepe armoede, met als gevolg ook grote politieke onvrede. Onder grote druk benoemde Rijkskanselier Paul von Hindenburg, Adolf Hitler tot kanselier. Op 30 januari 1933 was het zover. Na gewonnen verkiezingen door de NSDAP in de jaren 1930 en '32 kwam deze man aan de macht.

Via valse propaganda oogstte Hitler in Duitsland veel sympathie voor zijn ideeën. Het bleek een onbetrouwbare leider te zijn. Later kleurden zwarte bladzijden tot aan 1945 zijn gedachten-goed de Europese geschiedenis. En dus ook die van ons land. De politieke winst kwam mede tot stand doordat in Duitsland veel protestantse kerkleden, voorgangers en kerkleiders de ideeën van het Nationaal socialisme niet principieel afwezen. Deze stroming is de geschiedenis ingegaan onder de naam Deutsche Christen, onder de letters DC. Het Christuskruis

met in hert hart daarvan een hakenkruis is ook nu nog een gruwel.

Bonhoeffer, geboren in 1906 als 6e kind in een niet erg kerkelijk gezin, besloot al vroeg om theologie te gaan studeren. Hij is nog maar 23 jaar als hij promoveert

op een thema over de sociologie van de kerk. Een studiejaar in Amerika brengt hem in NY in de wijk Harlem. Daar ontdekt hij dat studeerkamertheologie ook nog een andere kant heeft, namelijk dat het Evangelie ook wat te zeggen heeft voor het leven op de straat. Met deze levenservaring keert hij terug in Duitsland.

Het idee van een sterke autoriteit en hechte band tussen 'troon en altaar' had in het toenmalige Duitse protestantisme diepe wortels. Deze gaan terug tot aan Maarten Luther, die in zijn tijd beschuldigd werd van antisemitisme. Al meer dan vijf eeuwen wordt hierover op wetenschappelijke basis aan waarheidsvinding gedaan. De animositeit van Luther jegens de Joden kan niet worden ontkend. Hitler sloeg er politieke munt uit.

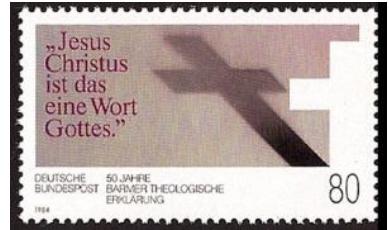

In 1933 werden de Duitse protestantse kerken gedwongen te fuseren met de Deutsche Reichskirche, ook bekend als de Duitse Evangelische Kerk. Op 13 november 1933 werd door de Deutsche Christen in het sportpaleis van Berlijn een grote manifestatie gehouden waar één van hun voormannen enkele al eerder gelanceerde ideeën ter sprake bracht:

- Geestelijken die bezwaren hadden tegen het nationaalsocialisme moesten worden verwijderd
- De Arische paragraaf moest wereldwijd worden geïmplementeerd. Voor het bekleden van een kerkelijk- of openbaar ambt enz. mocht men geen spoor joods bloed in de aderen hebben!
- Leden met een joodse afkomst moesten ondergebracht worden in een aparte kerk
- Het Oude Testament en belangrijke delen van het Nieuwe Testament moest vanwege de joodse invloeden uit de Bijbel worden verwijderd
- De figuur van Jezus moest veel meer worden neergezet als iemand die in opstand kwam tegen corrupte joodse invloeden.

Deze bijeenkomst, welke de geschiedenis is ingegaan als 'het Sportpaleisschandaal', had een grote weerslag op de DC, omdat het bij veel kerkleden en voorgangers toen eindelijk duidelijk werd dat de nazi's niet alleen wilden ingrijpen in de kerkelijke organisatie en het beleid van de kerk, maar ook in de meest fundamentele en centrale theologische leer (dogma's). In aantal en invloed nam DC sterk af en ontwikkelde zich tot een kerkelijke oppositie.

De reactie hierop was de oprichting in september 1933 van de ondergrondse Bekennende Kirche (= Belijdende Kerk). Een groep voorgangers uit de Bekennende Kirche gaf in mei 1934 een verklaring uit waarin men zich principieel keert tegen het nationaalsocialisme. Deze verklaring is de geschiedenis ingegaan als de Barmer Thesen, vernoemd naar het plaatsje Barmen waar men vergaderde.

De belangrijkste auteur van de Barmer Thesen is de Zwitserse theoloog Karl Barth (1886-1968), één van de grootste theologen van de 20e eeuw. Barth was van 1921-1935 als kerkelijk hoogleraar verbonden aan respectievelijk de Universiteiten van Göttingen, Münster en Bonn. Hij schreef de nodige brochures tegen het gedachtengoed van de nazi's. Mede hierdoor ontstond voor hem levensgevaar en vluchtte daarom in 1935 uit veiligheidsredenen terug naar Zwitserland, zijn neutrale geboorteland.

Een later bekende predikant was ds. Martin Niemöller (1892-1984). Niemöller was Duits marineofficier. In die tijd sympathiseerde hij met de ideeën van de nazi's in de DC tot het moment dat ook hij inzag

wat hun ware bedoelingen waren. Niemöller werd van DC-er een felle medestander in de Bekennende Kirche.

De Barmer Thesen is geworden wat het tot op heden is, één van

elf Belijdenisgeschriften welke in de PKN nog steeds van kracht zijn. Het bestaat uit

6 artikelen; gemakkelijk te vinden op internet en zeer de moeite waard om er de actualiteit van het heden in te lezen.

Het was de Nazipropagandaminister Joseph Goebbels die gezien wordt als het brein achter de Kristallnacht, ook wel de nacht van het gebroken glas. Het was een door de nazi's georganiseerde actie, een pogrom, in de nacht van 9 op 10 november 1938, gericht tegen het Joodse volksdeel in heel Duitsland. Hun bezittingen, huizen, winkels, synagogen, scholen en ziekenhuizen en begraafplaatsen werden aangevallen, in brand gestoken dan wel met de grond gelijk gemaakt. Deze actie wordt door historici aangemerkt als het begin van de Holocaust.

En dan komt ook de naam tevoorschijn van ds. Dietrich Bonhoeffer (1906-1945) een zeer bekend geworden Duits theoloog en verzetsstrijder. Bij het herdenken van onze bevrijding, in 2020, 75 jaar geleden, richt ik de schijnwerper op deze predikant. Ook hij behoorde tot de top van de Bekennende Kirche, sterker, hij was daarin één van de leidende figuren die er openlijk voor uitkwam waar hij voor stond. Bonhoeffer

ging heel principieel en consequent de weg van het Evangelie.

Bonhoeffer verzet zich tegen de nazi's en is daarin ook actief met hulpverlening aan Joden om te ontkomen naar Zwitserland

Op 5 april 1943 wordt hij op verdenking van verzetsactiviteiten gearresteerd, gevangen gezet in de Tegel Gevangenis in Berlijn.

Ook werd de betrokkenheid van Bonhoeffer ontdekt bij de voorbereiding van een samenzwering tegen Hitler, welke op 20 juli 1944 mislukte. Hij wordt in verband daarmee overgeplaatst in eenzame opsluiting naar de beruchte kelder-gevangenis van de Gestapo in Berlijn aan de Prins Albrechtstrasse..

In februari 1945 volgt een overplaatsing naar het concentratiekamp Buchenwald, maar door de nadering van de bevrijders, geallieerden en Russen, werd hij

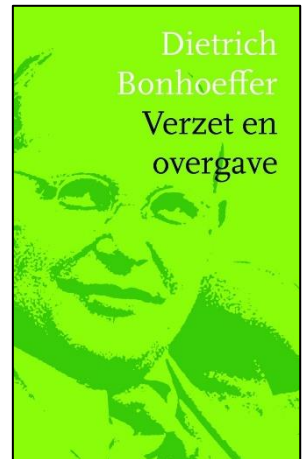
overgebracht naar het concentratiekamp Flossenburg. In de vroege morgenuren van 9 april 1945 wordt hij daar met vijf anderen opgehangen en om het leven gebracht.

In zijn gevangenschap was er de eerste tijd gelegenheid om allerlei geschriften buiten de gevangenis te smokkelen. Daar schrijft hij zijn gebeden, gedichten en rond Kerst 1943 een briefwisseling met zijn verloofde Maria von Wedemeyer. Hij schrijft aan zijn vriend en collega, Eberhard Bethge ook over zijn miserabele gevangenisleven.

Uit deze brieven is zijn boek 'Verzet en overgave' ontstaan. Daarin schreef hij ook een visie hoe de kerk met geweld en de gevolgen van de oorlog moest omgaan en, hoe de kerk na de oorlog verder moest. 15.

In de afschuwelijke keldergevangenis van het Gestapohoofdgebouw aan de Prinz Albrechts Strasse, schrijft hij vlak voor Kerst 1944 zijn beroemd geworden gedicht 'Door goede machten'. De complete tekst staat in het Liedboek voor de Kerken onder nr. 511. Het 7^e en laatste couplet luidt:

*In goede machten liefderijk geborgen
verwachten wij getroost wat komen mag.
God is met ons des avonds en des morgens,
is zeker met ons elke nieuwe dag.*

Alle coupletten nalezen is zeer de moeite waard. Het is geworden tot 'een monumentaal en internationaal testament'. Het is het getuigenis van Dietrich Bonhoeffer, dat wat er op je afkomt, door het geloof in God te dragen is. Dit lied zou best eens wat meer in de kerken gezongen mogen worden!

Bonhoeffer was zeer onder de indruk gekomen van de Bergrede, de rede die Jezus tegen zijn leerlingen uitsprak, 'toen hij de mensenmassa zag', (Matteüs 5).

Bonhoeffer heeft zijn leven in spirituele zin daarop afgestemd. Zijn bijna meest bekende boek 'Navolging' is daarvan een getuigenis, dat hij zich geroepen wist door Jezus Christus, de levende Heer en in het besef dat deze roeping zijn leven zou veranderen.

Ik schreef dit artikeltje in de dagen van Advent en Kerst 2019 en mij er toe gezet in te denken wat ten diepste de betekenis van Kerst is. Als je daarnaast Bonhoeffer leest, dan weet je, als je ook de weg van het evangelie wilt gaan, wat je doen staat.

In de kerstpreek 2019, welke ik hoorde, werd ook Jozef naar voren gehaald. In het hele Kerstevangelie lijkt het een minder belangrijke figuur; je leest weinig over hem. Maar dat is schijn. Verloofd en dan te horen dat je a.s. vrouw zwanger is, dat roept bij Jozef vragen op. Jozef wilde Maria niet in opspraak brengen en dacht er over na haar in het geheim te verstoten. (Matt. 1:19). En dan wordt hij aangesproken door de engel, (misschien was het Gabriël, maar dat staat er niet bij): 'Jozef, zoon van David, wees niet bang je vrouw Maria bij je te nemen', want het kind dat ze draagt is verwekt door de Heilige Geest'. En Jozef blijft! Hij loopt er niet voor weg. Hij neemt in geloof de verantwoordelijkheid op zich voor zijn vrouw.

Hij krijgt zelfs van de engel de opdracht zijn aanstaande kind een naam te geven, Matt. 1:18-25: 'En hij gaf hem de naam Jezus'.

We gedenken in het voorjaar van 2020 voor de 75e keer onze bevrijding en daarmee ook de miljoenen mensen die zijn omgebracht. Alleen al 6 miljoen Joodse mensen! Heel erg moeilijk om daar één of meer gezichten bij te hebben. Daarom 6 brandende kaarsen voor hen op deze zegel uit Israël.

De imposante geloofskracht van Dietrich Bonhoeffer - en andere gelijkgestemden - in hun leven van toen, roept ons op om verantwoordelijkheid te nemen voor onze vrijheid van nu. Ook nu nog na 75 jaar!

Jan Pons

Bronnen:

er is heel veel te vinden op het internet;

werkschrift 2019-2020 Bonhoeffer 75. Gedichten en gebeden in gevangenschap - op Youtube: de film 'Bonhoeffer Agent of Grace', een indrukwekkend document.

